

NIEUWE LEDEN

Ir. Ch. W. van Rooy, Theo van der Schuerlaan 148, Maastricht.

Mevr. F. Anten-Mengellers, Bongaertsstraat 14, Heerlen.

H. Kneepkens, Herungerweg 109, Venlo.

Th. Valentijn, Leeuwerikstraat 105, Blerick (Venlo).

A. Vluggen, Rubensstraat 4, Venlo.

J. Veenendaal, Zijstraat 6, Hoensbroek.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op woensdag 3 april 1963.

Ir. C. Raedts was zo vriendelijk ons een Luxemburgse krant toe te zenden, waarin de mededeling (met afbeelding), dat er bij Welchenratheraff in Luxemburg op 12 en 13 januari van dit jaar twee echte wilde katten, een wijfje en een mannetje, gevangen waren (Luxemburger Wort 14 maart 1963). De krant veronderstelt, dat deze katten tengevolge van de grote winterkoude van Duitsland naar Luxemburg uitgeweken zijn.

Van pater A. Munsters M.S.C. ontvingen wij een mededeling over wintervlinders:

De P.D. te Wageningen vroeg half maart de boomgaardwaarnemingen te beginnen om te zien welke de gevolgen waren van de bijzonder langdurige en late winter op de insectenwereld. De zachte dagen van midden-maart deden niet alleen de overwintelaars te voorschijn komen (*Conistra vaccinii* L. en *ligula* Esp., *Eupsilia transversa* Hufn., *Scoliopteryx libatrix* L.), maar ook de voorjaarsspanners (*Phigalia pendaria* F., *Theria rupicaprararia* Schiff., *Erannis leucophaearia* Schiff. en *marginaria* F., *Alsophila aescularia* Schiff.), die normaal zijn op zachte winterdagen. Meer bepaald tot het voorjaar behorend is *Polyploca flavicornis* L., die vanaf 17 maart regelmatig gevangen werd. Het was echter vooral te doen om de voorjaarsuilen, die bekend staan als fruitbeschadigers. Deze werden gevangen vanaf 17 maart (*Orthosia incerta* Hufn., iets later ook *Orth. stabilis* Schiff. en *gothica* L.), doch slechts in heel kleine getallen, zodat het algemeen beeld van eind maart 1963 niet verschilt van dat van eind februari 1961, toen we een vroeg voorjaar hadden. Een geheel uit-

zonderlijke vangst vormde *Erannis defoliaria* Cl., eigenlijk een vorstspanner uit de late herfst, die tot nu toe in de vrije natuur niet later dan 11 januari gevangen is. Thans verscheen een exemplaar op licht in de nacht van 17 op 18 maart. Vorig jaar werden in de nacht van 8 op 9 november een drietal exemplaren gevangen. De vraag is of we met ons maartexemplaar met een overwintelaar te doen hebben, dan wel met een eerst kort tevoren uit de pop gekomen vlinder (zoals dat van gekweekte exemplaren bekend is: tot begin april) zal wel moeilijk te beantwoorden zijn.

De heer Mommers heeft een paar vogelberichten: Op 15 maart 's ochtends om 11.00 uur nam hij boven Heer vier ooievaars waar. Een kennis van hem vond in de zomer van 1962 bij het snoeien van een heg het nest van een winterkoninkje, waarin vier eitjes lagen. De volgende dag was er een ei verdwenen. Om te weten te komen, wie de eierdief was, monteerde hij een van de overgebleven eieren op een muizeval, en plaatste deze op 15 cm afstand van het nest. De volgende morgen zat er een koekoek in de val. Helaas is niet onderzocht of dit een mannetje of een vrouwtje is geweest. De heer Mommers veronderstelt dat het dier gevangen is, toen het een ei uit het nest verwijderde alvorens er zelf een te leggen. De winterkoning is bekend als waard van jonge koekoeken, zoals ook door de heer Grégoire bevestigd werd, die tijdens een excursie van het genootschap in Bemelen het voeren waarnam van een jonge koekoek door een winterkoning.

Ook de heer Kemp heeft vogelwaarnemingen: Tijdens de excursie van het genootschap op 9-II-1963 werd er tussen Borgharen en Itteren o.m. waargenomen een wijfje Grote zeeëend (*Melanitta fusca*) en drie mannetjes Smienten (*Anas penelope*), terwijl bij Limmel het reeds door hem in de vergadering van februari vermelde wijfje van de Zwarte zeeëend (*Melanitta nigra*) werd gezien. Ook op 24-II was dit dier nog steeds aanwezig.

Ten N. van Roermond zag de heer Kemp op 10-II elf ex. van de Kleine Zwaan (*Cygnus bewickii*), op 23-II circa 7 ex. en op 2-III zelfs ongeveer 20 ex. Daar verbleven op 10-II ook 15 ex. van de Wilde Zwaan (*Cygnus cygnus*), vergezeld van 25 Knobbelswanen (*Cygnus olor*). Op 9-III waren er nog twee Wilde Zwa-

nen ten N. van Stevensweert; verder o.a. twee mannetjes Slobeend (*Spatula clypeata*) en een mannetje Zomertaling (*Anas querquedula*) en zeven Grauwe ganzen (*Anser anser*). Van de laatste was duidelijk de rose kleur van de poten en het ontbreken van zwart aan de snavel, terwijl in de vlucht een sterk contrast zichtbaar was in de tekening van de bovenzijde van de vleugel. Verder zag hij op dezelfde datum een Scholekster (*Haematopus ostralegus*), en op 17-III zelfs twee, eveneens ten N. van Stevensweert.

Ten N. van Roermond zag hij op 23-II vier stormmeeuwen bij elkaar, (*Larus canus*), waaronder tenminste een in volwassen klee. Op dezelfde dag verbleef te Itteren een Bergeend (*Tadorna tadorna*).

Vermeldingswaard van wege het grote aantal is de waarneming van 41 Blauwe reigers (*Ardea cinerea*) op de oever van het Ile de Franche Garenne ten Z. van Visé (B.) op 26-II. Ten N. van Buggenum waren er op 2-III nog circa 100 Rietganzen (*Anser fabalis*). In de gemeente Someren (N.B.), op slechts enkele honderden meters van de Limburgse grens verbleven op 2-III twee Bonte kraaien (*Corvus cornix*).

Naar aanleiding van deze laatste waarneming vraagt de heer Heerkens Thijssen of het juist is dat hij meent dat in de laatste jaren in Nederland de bonte kraai zo sterk in aantal achteruitgaat. In Limburg is dat zeker het geval: de heer Mommers zag deze dieren vroeger veel op het toenmalige St. Antonius-eiland in de Maas te Maastricht. Tegenwoordig is zowel het eiland als deze vogelsoort uit Maastricht verdwenen. De heer Nulens nam er deze winter geregeld een waar op een voedertafel in Eijsden. Dr. Bruna schrijft dat hij op 10 en 11 maart 1963 tussen Venray en Merselo een Witte giervalk (*Falco rusticolus candicans*) heeft waargenomen. Hij heeft het dier goed in de kijker gehad, zodat vergissing uitgesloten schijnt. Als rechtgeaard bewoner van de toendra zat het dier alleen op vrij lage palen, hoewel er struiken en bomen in de buurt waren. De amanuensis van het Carolus Borromeuscollege, de heer Gossens, had er ook een gezien in Helmond, half februari.

De heer Poot demonstreert oliekevers, ook wel meiwormen genaamd. De kevers van het

geslacht *Meloë* zijn zowel om hun uiterlijk als om hun biologie interessant. Het zijn vrij grote zwarte of blauw-zwarte dieren met sterk verkorte dekschilden. Wij kunnen ze vooral in het voorjaar op de wegen en tussen het gras aantreffen. Zij bewegen zich traag voort. Als wij hen beetpakken persen zij uit hun gewrichten een olieachtige vloeistof, die waarschijnlijk als afschrikmiddel moet dienen, en waaraan deze kevers hun naam ontleen. De wijfjes leggen eitjes in kuiltjes in de grond. De larven die hier uit komen worden Triungulinen genoemd. Zij bezitten lange poten en zijn zeer vlug. Zij beklimmen zo spoedig mogelijk de stengels van voorjaarsbloemen, en wel voornamelijk van Composieten, bijv. van paardebloemen. Deze larven proberen zich nu vast te grijpen aan de haren van de poten of aan de buik van bijen, die in de bloem stuifmeel komen halen. Iedere triunguline, die niet terecht is gekomen op een wijfje van een solitaire bij, gaat verloren. In het nest van zo'n bij nestelt zich de keverlarve op het ei van de bij, eet dit helemaal op, en komt daarna als het ware op de honing te drijven, die bestemd was voor de bijenlarve. Dan ontstaat een larve met korte poten, die veel weg heeft van de larve van een meikever. Is deze volgroeid, dan gaat ze over in een schijnpop. Daaruit ontwikkelt zich dan een larve, die in een echte pop verandert. Tenslotte komt in het voorjaar de kever uit. De kans op een voorspoedige ontwikkeling van een triungulinelarve is dus wel uiterst gering. Ter vergoeding legt een wijfje ongeveer 4000 eitjes.

In de omgeving van Maastricht moet een jaarsoort voorkomen: *Meloë autumnalis*. De mooiste soort is *Meloë variegatus*, die metaalachtig groen van kleur is met purper en groenachtig gekleurde banden op de achterlijfsringen.

De heer van Nieuwenhoven verbaast er zich over dat met het voedsel dat bestemd is voor zo'n klein bijtje, zulk een grote keverlarve gevoed kan worden. Hij ziet ook een parallel met de voeding van jonge honingbijen: eerst eiwitrijk, dierlijk voedsel, later suikerrijk plantaardig materiaal.

Tenslotte laat de heer van Nieuwenhoven het gekleurde affiche zien van het I.V.N. (Instituut voor Natuurbeschermingseducatie) waarop een twaalfstal wilde planten zijn afgebeeld, en het verzoek deze te willen laten staan. Deze plaat

wordt aan alle scholen in Nederland toegezonden. De kosten voor de vervaardiging zijn gedragen door de Shell, hetgeen op de plaat te zien is in de vorm van een uiterst klein Shell-embleem. Voor belangstellenden is de plaat te koop à f 1,—, bij de afdelingen van het I.V.N. Van de afgebeelde planten is een mapje samengesteld: serie wilde planten in Nederland. Dit is te verkrijgen à f 1,25.

Mej. C. Muskens krijgt dan de gelegenheid, iets te vertellen over de reis naar Rousillon, aan de voet van de Franse Pyreneeën, die zij in 1962 heeft gemaakt met de K.N.N.V. Zij doet dit aan de hand van een aantal dia's. Rousillon is een grensgebied tussen Spanje en Frankrijk, en wordt daarom wel het Franse Catalonië genoemd. Er bevinden zich tal van oude vestingwerken in, soms hoog op de kam van de bergen gelegen, maar ook wel in de ravijnen van de rivieren. Eerbiedwaardige abdijen uit de elfde en twaalfde eeuw verkeren in verval. Deze bouwwerken zijn praktisch allemaal gebouwd uit het ter plaatse gevonden rode marmer. Tegenwoordig worden geneeskrachtige bronnen geëxploiteerd in nog al eens mondaine badplaatsen. De dia's toonden een rijkdom aan kleurige bloemen, zowel in de bergweiden als in de tuintjes en bloembakken, en vooral ook in de Maquis, die in volle bloei was aangetroffen. Ook had spr. een bezoek gebracht aan de bekende voorhistorische schilderingen in verschillende grotten van de Pyreneeën, waarvan zij een aantal plaatjes kon laten zien. Bij zijn dankwoord hoopte de voorzitter dat juffrouw Muskens nog dikwijls op reis zal kunnen gaan en ons dan zal laten profiteren van de dia's die zij gaat maken.

te Heerlen op woensdag 10 april 1963.

De heer Bult deelde mede, dat op 3 maart 15 bonte kraaien waargenomen waren bij het steenstort van Sm. Hendrik; op dezelfde dag werden doortrekkende kieviten gezien te Schinveld. Mej. Blankevoort zag een Tjiftjaf op 7 maart.

Van verschillende zijden werden berichten ontvangen over doortrek van Kraanvogels op 8 maart en wel te Heerlerheide om 14.30—14.45 uur door mej. Blankevoort 120 stuks. De heren van Loo en Collin zagen te Wylre enige honderden vogels tussen 13.30—16.00 in verschillende vluchten. Te Ubachsberg werden om 14.00 uur een 300 waargenomen en Br. Arnoud te Heerlen sprak van vermoedelijk 140 stuks

tussen 14.00 en 15.00 uur. Alle waarnemingen werden op dezelfde dag gedaan.

Vreugdevol, voor de heer Bult was het weerzien van de Kleine Plevier in de verlaten zandgroeve te Heerlerheide op 20 maart. Een vroege waarneming van een Boerenwaluw is die van 5 april te Ubachsberg. De gele kwik vertoonde zich op 8 maart te Schinnen en op 10 april werden zingende fitissen gehoord te Heerlerheide en te Schinnen.

Vervolgens vertelde de heer Bult iets over uilen in het algemeen. Zoals bekend is kunner deze dieren in het donker uitstekend zien en zijn zelfs in staat om in het absolute duister een prooi te vangen. Om de vraag op te lossen of ze deze prooi waarnemen door hun gezichts- of door hun gehoorsvermogen, werden uilen in een totaal verduisterd vertrek geplaatst. De bodem van dit vertrek was bedekt met een gekleurd bekleedsel, dat vervangen kon worden door andere van verschillende kleuren. In dit vertrek werden prooidieren los gelaten van verschillende kleur. Het bleek na afloop, dat steeds tweemaal zoveel dieren waarvan de kleur in contrast was met die van de bodembedekking, gevangen werden dan dieren, die ongeveer dezelfde kleur bezaten als de bodembedekking.

Br. Arnoud had op 2 maart 6—7 ransuilen gezien te Ubachsberg, die op hem stootten. Ook verzamelde hij van deze dieren uileballen. Op 30 maart zag hij te Eys-Wittem 4 fitissen, die jacht maakten op oevervliegen en andere insecten, die uit het water opstegen. Deze vogels kozen bij hun vlucht een dergelijke richting ten opzichte van de zon, dat de belichting zo gunstig mogelijk was voor het zien van de prooi. Hij vond het merkwaardig, dat fitissen in tijden, dat er voor hen nog niet zoveel te vinden is, op een dergelijke manier aan de kost weten te komen. Op 6 april zag hij in de buurt van Sm. Hendrik een Buizerd. Tijdens de afgelopen winter werden hem door de schooljeugd twee exemplaren van deze vogel gebracht. Ze waren aangetroffen in de buurt van de Caumerbeek te Heerlen. Hij heeft deze sterk verhongerde dieren enige dagen verzorgd, maar moest hierbij wel het voedsel in hun bek stoppen. Hij wees erop, dat vleesafval bij een derg. lage temperatuur, zoals die afgelopen winter voorkwam, snel bevriest en in bevroren staat niet meer door vogels gegeten kan worden.

Tenslotte ontving hij graag enkele mededelingen over het voorkomen van Ossentong. Op deze plant moet namelijk een Trips leven, welke hij bestuderen wil. Zijn adres is: School van de Onbevleete Ontvangenis, Kerkraderweg 9, Heerlen.

Op 23 febr. bezochten de heren Sterken en Dijkstra de Maas bij Borgharen. Behalve enkele Knobbelzwanen zagen ze een vlucht van wel 200 stuks Kuifeenden, *Aythya fuligula*, welke juist neerstreek in het water. De dieren waren zo dicht te benaderen, dat de kuif op de kop zelfs met het blote oog duidelijk te onderscheiden was. Ook de Appelvink, *Coccothraustes coccothraustes*, werd weer in de omgeving van het A.M.V.-gebouw te Heerlen waargenomen en wel op 14 maart. Deze vinkensoort, welke vrij wat groter is dan bijv. de gewone vink, valt behalve door zijn kleur, vooral op door zijn abnormaal zware snavel. Hij wordt sedert enige jaren geregeld op hetzelfde terrein gezien, ook des zomers en soms twee exemplaren tegelijk, waardoor het niet onmogelijk is, dat de vogel daar broedt, iets wat voor Nederland nog weleens in twijfel getrokken wordt.

Verder vertoonde Dr. Dijkstra een takje van *Daphne laureola*, door hem ergens verzameld in België op 6 april. Dit peperboompje komt in Nederland niet voor. Het is een submediterraine soort, welke voorkomt in Spanje, Portugal en noordelijk tot Schotland, in België is het zeldzaam en in W. en Z.W. Duitsland uiterst zeldzaam. De naam *Daphne* werd het eerst aan de laurier gegeven, later ging deze naam over op het peperboompje, omdat zijn glimmende bladeren en zijn vruchten wel aan die van de laurier doen denken. De naam *Daphne* is ook bekend uit de griekse mythologie. Een maagd, *Daphne* genaamd, werd door haar vader, om aan de achtervolging van Apollo te ontkomen, in een laurier veranderd. Het peperboompje bezit geen kroonbladeren, de kelkbladeren zijn bij *D. mezereum*, een soort, die wel in Limburg voorkomt, paarsrood van kleur (soms wit). De kelkbladeren zijn bij *D. laureola* groen-geel, terwijl de vrucht zwart is. Over het algemeen schijnen de vruchten van *Daphne* slecht te kiemen, waardoor de soort zich maar langzaam vermeerdert. Daarom is het zeer ongewenst deze planten uit te graven. In een andere literatuuropgave werd medegedeeld, dat

de zaden na een lange rustperiode snel hun kiemkracht verliezen, maar als ze direkt na rijping gezaaid worden, men betere resultaten verwachten kan. Er is natuurlijk geen enkel bezwaar tegen het meenemen van enkele zaden om dit eens te proberen. Wil men toch een peperboompje in zijn tuin hebben, dan bestelle men liever *D. pontica*, een zeer rijke en ook een zeer vroege bloeier. Tenslotte moet er op gewezen worden dat *Daphne* vergiftig is; zijn bast wordt ook in de geneeskunde gebruikt. Verder werd *Viola odorata*, Maartsviooltje, vertoond, een soort die door zijn uitlopers en door zijn geur wel bekend is, en een Bosviooltje. Deze laatste soort geeft bij determinatie wel moeilijkheden. Hij kan verwisseld worden met *V. canina*, Hondsviooltje. De laatste soort heeft geen rozet van wortelbladeren en alleen maar stengelbladeren. Het bosviooltje heeft ook wortelbladeren, echter soms maar enkele. Bovendien onderscheidt men 2 soorten van bosviooltjes, naml. *V. silvestris* en *V. riviniana*. De eerste heeft in de regel lichtblauwe en smalle bloembladeren, terwijl deze bij *V. riviniana* veel breder en donkerder zijn. Tenslotte vormen deze twee soorten bastaarden, waarbij men de indruk krijgt, dat hier in Z. Limburg de meeste bosviooltjes uit bastaarden bestaan. *V. silvestris* is hier zeldzaam. Een andere aardige voorjaarsplant is *Potentilla sterilis*, Aardbeiganzerik, een soort die wat Nederland betreft zich bijna uitsluitend tot Z. Limburg beperkt, maar hier beslist niet zeldzaam is. De plant vertoont grote overeenkomst met de wilde aardbei, zowel in habitus, blad-vorm, bloemkleur, etc. en kan daarmee gemakkelijk verwisseld worden. Het grote verschil met *Fragaria* is, dat de vruchten van de ganzerik niet sappig worden, maar droog blijven, vandaar de naam *sterilis*. Bovendien kan hij in gunstige jaren reeds eind februari beginnen te bloeien, terwijl de aardbei veel later is. Tenslotte vertoonde Dr. Dijkstra een bloeiende tak van *Cornus mas*, Gele kornoelje, evenals de bovenstaande planten ook in België gevonden. De kornoelje wordt in Nederland wel vaak gekweekt en zal ook wel eens verwilderd aange troffen kunnen worden.

Aan het einde van deze bijeenkomst draaide de heer Bult nog enkele gramfoonplaten af, welke betrekking hadden op vogelgeluiden van enkele voorjaarsvogels en van uilen.